

Humán tőke konferencia
Béres Tibor
2024. március 21.

Autonómia Alapítvány 1990-2024

A roma integráció területén módszertani újítások kidolgozása, érdekérvényesítő, civil fejlesztő, szakpolitikai tevékenységek:

- települési és közösségi szintű fejlesztések
- országos programok (támogatásosztás)
- értékelések, kutatások, szakpolitikai ajánlások
- tapasztalatszerzés nemzetközi szinten
- részvétel a hazai civil közéletben, a közös érdekképviselet támogatása
- legújabbban: ifjúsági munka, szakképzés, telepi fejlesztés.

TAPASZTALATAINK

Projektfejlesztés: közösségi bevonással, az alapítvány roma integrációs tapasztalatainak alkalmazásával, települési szintű fejlesztési folyamatok elindítása

Projektmegvalósítás: részvétel városrehabilitációs és telepprogramok megvalósításában (kisléptékű pilot projektek: Bagolykalács)

Értékelés: roma integrációs programok monitorozása és értékelése

Szegregátumok Magyarországon

- Magyarországon közel 300 ezer ember él **mintegy 1 600 szegény- és cigánytelepen**, szegregátumokban. A roma lakosság jelentős része szegregátumokban él.
- *(Ezek 2011-es adatok, a 2022-es census adatai alapján még nem történt lehatárolás.)*
- Két tendencia: Magasabb foglalkoztatási ráta és egyre jelentősebb anómia (pl. droghoz köthető bűncselekmények).
- A mobilitás nem nő (sem a földrajzi, sem az inter- vagy intragenerációs).
- Rossz iskolai előmenetel: Nyolc osztály és szakma, alapkészségek és kompetenciák hiánya
- A munkaerő-piac nem tekint erőforrásra a telepi háttérű emberekre. (Ld. Gyöngyös környékét: Fülöp-szigetek, Vietnám, Kazahsztán stb.) Magas fluktuáció, inkább az atipikus foglalkoztatás prioritizálása

A szegregátumok, telepek alapproblémái

- A jóléti rendszer közszolgáltatásai a telepi lakosság számára nehezen és nagyon drágán, sokszor egyáltalán nem, vagy csak nagyon rossz minőségben érhetőek el (strukturális okok);
- Előítélettel párosuló diszkrimináció (intézményi tényező);
- Helyi szocio-kulturális minták;
- A házak állapota: rendezetlen tulajdonviszonyok, rossz energiahatékonyság, leromlott műszaki állapot (vizesedés, csapadékelvezetés hiánya stb.)

Közösségek és humán erőforrás

- Szinte minden pályázati felhívás, mely roma integrációt érint (Komplex telepprogram, TOP, FETE stb.) a telepki közösségeket célozza. Kérdéses azonban, hogy vannak-e ilyen közösségek? Ha nincsenek, akkor hogyan lehetne ezeket létrehozni?

A közösség fogalma a Wikipédia szerint: „A közösségre jellemző, hogy tagjai a magánéletüket önként megosztják egymással, segítik egymást, pénzüket és szabadidejüket a közösség javára fordítják.” Ilyen szintű együttműködéssel évek alatt nem találkoztunk, sőt: A legminimálisabb szolidaritás is hiányzik, nincs közös cél, hiányzik az altruizmus.

A következő dilemma a közösségszervezéssel kapcsolatban, hogy érdemes-e közösségeket szervezni egy olyan helyen, amelyről azt feltételezzük, hogy deszegregációs programokban inkább fel kellene számolni?

Közösségek és humán erőforrás II.

Mindennek ellenére egy példa lehet a telepi jelenlétből létrejött közösségből kinőtt kisvállalkozásra és humán kapacitásfejlesztésre a Bagolykalács projekt:

<https://autonomia.hu/hu/programok/eltav-megnyilik-a-banya/>

<https://autonomia.hu/hu/bagolykalacs>

2016 – Közös jelenlét a Katona József Színházzal

2018 – CAF csoport

2019 – Lakhatási program

2020-21 Bagolykalács projekt

Eredmények

- Nyolc ház lett felújítva, komfortfokozata javítva úgy, hogy átlagosan a teljes költségvetés egyharmadát a résztvevő családok takarították meg.
- A telepi fiatalok (15 fő) közül MINDENKI elvégezte a nyolc osztályt és továbbtanult. Egy fő informatikát tanul, egy pedig készül a felvételire. Ők lesznek a település első diplomásai.
- A Bagolykalács projekt több, mint két évig futott. A végére gyakorlatilag pozitív nulla eredményt ért el.
- A résztvevő asszonyok közül hárman az elsődleges munkaerő-piacon helyezkedtek el, egy fő nem tudott, de a projekt az ő esetében nem is célozhatta ezt meg.
- A távozás után semmiféle közösségi tevékenység nem folytatódott, a helyi közösség vezetője, beilleszkedve a munkaerő-piacra elhagyta a telepet – negatív eredmény.

...ami miatt ez nem lehet modellértékű

- Más településeken viszont nem sikerült közösséget szervezni. A magas kockázat miatt ezt nem lehet indikátorként kezelni (ld. a vállalkozás szétesésének okát).
- Az előkészítéssel együtt hat évig kellett jelen lennünk, de így sem maradt egyben a közösség. A közösség-építés nem illeszthető a projektszemléletbe.
- Bár nagyon alacsony költségvetéssel dolgoztunk (Katona J.SZ. magánadományozói és EVZ Stiftung), ez flexibilis volt, bizalmi alapú. Az EVZ emellett partner volt a megvalósításban, nem csak támogató. Ilyen finanszírozás nem képzelhető el a jelenlegi környezetben.
- Olyan műszaki problémákkal szembesültünk (közösségi tér, műhely), amit szabályosan és külső erőből csak nagyságrendekkel nagyobb költségből lehetett volna megoldani (házfelújítások, HACCP).
- Olyan szintű komplexitást igényelt a fejlesztés, ami nem áll rendelkezésre másutt: Drámapedagógia, pénzügyi fejlesztés., építőipari szaktudás, szociális munka, projektmenedzsment, élelmiszertechnológia, vállalkozásfejlesztés.

Javaslatok

- Nyilvános szakmai vitát kell kezdeni a szegregátumok jövőjéről, mind a szociálpolitika és fejlesztéspolitika szerepéről ebben. Ugy indítani egymás után programokat, hogy nincs definiálva egy világos jövőkép (maradjanak vagy sem a szegregátumok), a közpénz pazarlása.
- A jelenlegi támogatási környezetet sok szempontból felül kell vizsgálni (szektorsemlegesség, tisztességes döntéshozatal, racionális forrásmenedzsment, eljárásrendek racionalizálása – ami nem jelent feltétlen lazaságot figyelembe véve a szereplők korábbi tevékenységét! -, kapcsolattartás a támogatottakkal stb.)
- Projektekkel nem lehet rendszerszintű problémákat kezelni (pl. ellátórendszer kapacitáshiánya, gettósodó járások stb.). Olyan nagyívű programok kellene, amelyek egyrészt újszerű megközelítést alkalmaznak, másrészt kapacitást visznek ezekbe a kistérségekbe (szociális ellátások, közoktatás, egészségügy stb.)
- Ugyanakkor nagy szükség van **valóban kisléptékű, közösségépítő kezdeményezésekre, akciókra, hogy ne csak szimbolikus legyen a helyi közösségek bevonása**. Számolni kell azzal, hogy egy valóban értelmezhető hatást ígérő fejlesztéshez akár 10-15 év is kell. Ennek megfelelően kell felépíteni a fejlesztési programokat.

Köszönöm a figyelmet!
www.autonomia.hu

